

Να 'ρχεστε πότε πότε — αυτό μου δίνει ευχαρίστηση. Εδώ πέρα ο χρόνος είναι αργός· τίποτα πια δεν έρχεται ή δεν φεύγει, εκτός απ' τη συνηθισμένη αυτή φθορά στο ξύλο των επίπλων, στα καδρόνια της στέγης, στα πατώματα, στις σκάλες, στους σοβάδες, στα σκεύη, στις κουρτίνες, στους ρεζέδες — αργή φθορά, μια σιωπηλή σκουριά, προπάντων στα χέρια και στα πρόσωπα.

Τα μεγάλα ρολόγια στους τοίχους σταμάτησαν — κανείς δεν τα κουρντίζει· κι αν κάποτε στέκομαι μπροστά τους, δεν είναι για να δω την ώρα, μα το ίδιο μου το πρόσωπο, καθρεφτισμένο στο γυαλί τους, περιέργα άσπρο, γύψινο, απαθές, σαν έξω απ' το χρόνο, ενώ στο σκοτεινό τους βάθος οι σταματημένοι δείχτες, πίσω ακριβώς απ' το είδωλό μου, είναι ένα ασάλευτο νυστέρι που πια δεν έχει ν' ανοίξει ένα τραύμα, δεν έχει να μου αφαιρέσει τίποτα — φόβο ή ελπίδα, αναμονή κι αδημονία.

Αυτή η αργή αυστηρότητα πολλαπλασιάζει την απόσταση από μένα σε μένα, απ' τη μια κίνηση στην άλλη, απ' τη μια θύμηση στην άλλη. Ένας ολόκληρος μήνας θα χρειαστεί να περάσεις απ' το 'να δωμάτιο στ' άλλο. Μια αόριστη ομίχλη στέκεται ανάμεσα στα πάντα. Πολλές φορές, τα χειμωνιάτικα πρωινά, κάθομαι εδώ, πίσω απ' τα τζάμια και κοιτάω φιλικά την απόσταση· στο βάθος τυχαίνει κάποιος να περνάει καμιά φορά, ατμισμένος, μια απρόσωπη, άσαρκη κηλίδα — κι ούτε επιχειρείς να την προσδιορίσεις ούτε σε νοιάζει πού θα πάει —εδώ ή εκεί— το ίδιο κάνει...

Τα δέντρα

άυλα κι αυτά. Κείνες τις ώρες, αν κάποιος ξυλοκόπος δοκίμαζε με το πελέκι του να κόψει μιαν ιτιά, ένα κυπαρίσσι, ούτε ήχος ούτε ξύλο ούτε πελέκι.

Αυτή η ωραία αοριστία

είναι η μοναδική πραγματικότητα — φτιάχνει από μένανε μια ξένη μακρινή κι άτρωτη σχεδόν, όπως εκείνη η κηλίδα στην ομίχλη, και χαίρομαι αυτή την ελαφρότητα, μόλο που τη φοβούμαι κάπως.

Αν βγάλω τούτα τα βραχιόλια, αν λύσω τη νύχτα τα μαλλιά μου, αν λύσω τα κορδόνια απ' τα σαντάλια μου, προπάντων αν βγάλω ετούτα τα βαριά περιδέραια, που μου κρατούν το λαιμό σα χαλκάδες, θαρρώ πως θα φύγω προς τα πάνω, θα εξαερωθώ. Δε θα το 'θελα. Ίσως γι' αυτό τα φορώ. Με στερεώνουν κατά κάποιο τρόπο, παρότι μ' ενοχλούν συχνά· — τα φορώ και στον ύπνο μου, σα να 'μαι ένα σκυλί που εγώ η ίδια το 'χω δέσει μπρος σε μια πεσμένη πόρτα.

Μια τάφος σιωπής —όπως είπατε— το τριγυρίζει αυτό το σπίτι,
σεβάσμα ή όχι — ας έλειπε. Εδώ κάπου, ίσως κι εντός μου,
υπάρχει ένας στενόμακρος διάδρομος χωρίς φεγγίτες
χωρίς φανάρια, χωρίς πόρτες, — δε βγάζει πουθενά· μυρίζει
σάπιο σανίδι, σκόνη, μούχλα, κατσαρίδες, παλιωμένο χρόνο·
άνθρωποι αμίλητοι περνάνε κουβαλώντας σπασμένες καρέκλες,
μεγάλα ξύλινα κιβώτια, κάδρα, πανάρχαιους καθρέφτες —

Κάποτε πέφτει ένα κρύσταλλο, μια πρόκα ή το κατάχλωμο χέρι
μιας ελαιογραφίας στρατάρχου, ή μια ανθοδέσμη μενεξέδες
απ' τα διάφανα, λεπταίσθητα χέρια μιας ζωγραφισμένης δέσποινας, —
κανείς δε σκύβει να τα πάρει· μήτε φαίνονται άλλωστε
μέσα σ' αυτή την κατευναστική μονιμότητα της σκιάς, όπου όλα
έχουν περάσει στην αρμοδιότητα του ανεκμετάλλευτου, του ανέκφραστου
ή της σιωπής ή και των ποντικών.

Το μόνο που ακούγεται

είναι το βήμα των ποντικών (καθόλου το ροκανισμό τους —
αυτά τα πράγματα δεν έχουν πια πυκνότητα, δε ροκανίζονται), μονάχα
το συρτό βήμα τους στους τοίχους και στο σώμα μας
ή μάλλον μες στο σώμα μας.

Κι είναι μια ωραία ασχολία

να παρακολουθείς αυτή την αθόρυβη κατάρρευση
σ' ένα κενό τόσο βαθύ (χωρίς βάση και τέλος)
που σου γεννάει μιαν αίσθηση απεραντοσύνης,
κάτι σαν τις μεγάλες έννοιες που ονοματίζουμε περήφανα:
ελευθερία, αθανασία, αιωνιότητα και διάφορες άλλες.

Όχι, λοιπόν, κατάρρευση —μια κι όλα αυτά δεν έχουν από πού και πού να
πέσουν·—

ένας αδέσμευτος μετεωρισμός, περίπου κάτι φτερωτό, σαν τα πουλιά, π.χ.,
που ανεβοκατεβαίνουν ή και ακινητούν μες στα φτερά τους· θα 'λεγα
μια ακίνητη πτήση μέσα στην απόλυτη, ευγενική ματαιότητα,
μια ύστατη ισορροπία — η ύστατη ελαφρότητα
όλης της ύλης — άρα και του θανάτου.

Γι' αυτό με βλέπετε τόσο χαρούμενη —

αν λέγεται τούτο χαρά: η έλλειψη κάθε σκοπιμότητας,
κάθε φιλοδοξίας — μια εξαίσια νάρκη χειμερία
μ' ακέρια τη συνείδηση του ψύχους, και μάλιστα μ' ένα αίσθημα οίκτου
για κείνους που υποφέρουν απ' το κρύο, που συζητούν για το κρύο,
που κουκουλώνονται μ' ένα σωρό φανέλες, πανωφόρια, κουβέρτες
για να προφυλαχτούν. Ω, αυτή η αστεία φροντίδα της προφύλαξης μας —
όλο προφύλαξη, προφύλαξη απ' το κρύο, απ' τη ζέστη, απ' την πείνα, τη δίψα,

απ' την αρρώστια, απ' το λάθος, απ' το θάνατο· και μήτε που το βάζει ο νους μας
ότι το κρύο ανεβαίνει από μέσα μας, κι ούτε μπορείς τελικά να το αποφύγεις.

Βεβαίως, λίγη φωτιά στο τζάκι, το χειμώνα, κάτι αξίζει· —
πάντοτε μ' ενδιέφεραν οι φλόγες με τις εύκαμπτες χορευτικές κινήσεις,
με τους πολύχρωμους, ασώματους αγγέλους, με τις σκιές τους
στο ταβάνι, στους τοίχους· — η σκιά του μεγάλου αργαλειού ή της ανέμης,
η σκιά μιας κιθάρας που κρέμεται στο στύλο· και περισσότερο απ' όλα,
αν είναι σώματα γυμνά — μεγεθυσμένες οι σκιές των μελών τους
επάνω στο ίδιο τους το σώμα, σαν ένα άλλο σώμα
μελανό κι ερυθρό· — η σκιά του στήθους κάτω απ' το στήθος
με τη θηλή υπογραμμισμένη· η σκιά του στόματος μέσα στο στόμα·
εκείνη η τρομερή σωματική βεβαιότητα, η εξαίσια εχθρότητα,
όπως ορθώνονται τα μέλη, και μετά το ευγενικό τους λύγισμα
μέσα σε μια βαθιά κατάνυξη, κι όχι ταπείνωση. Το λύγισμα
είναι θαρρώ το μέτρο του ύψους. Οι πάντα φοβισμένοι
δεν έχουν τη δύναμη (καθώς, λόγου χάρη, η αδελφή μου) να σκύψουν,
και το ύψος τους είναι μονάχα μια παγωμένη ακαμψία.
Ποιά η περηφάνια τους, λοιπόν; Ποιά η άνεσή τους;

Ω, η αδελφή μου ρύθμιζε τα πάντα μ' ένα πρέπει ή δεν πρέπει,
λες κι ήταν πρόδρομος εκείνης της μελλοντικής θρησκείας
που χώρισε τον κόσμο στα δυο (στον εδώ και στον πέρα), που χώρισε
το ανθρώπινο σώμα στα δυο, πετώντας το απ' τη μέση και κάτω.

Πολύ τη λυπόμουν. Παρά λίγο να βλάψει και μένα. Αν την δοξάσανε τόσο
ήταν γιατί τους γλίτωσε απ' το να πράξουν το ίδιο. Στο πρόσωπό της
τιμήσαν τη δική τους αντίθεση νεκρή· — αυτοσυχωρέθηκαν,
αθώθηκαν και ησύχασαν.
Αν είχε ζήσει, ω, σίγουρα,
θα την είχαν μισήσει. Μοναδική της σκέψη
ήταν ο θάνατος. Και τώρα λέω: μια κι ήξερε
ότι δεν ήταν τρόπος να τον αποφύγει, αντί να τον προσμένει
αργά, βαριά, γερνώντας ανωφέλευτα, προτίμησε
να τον προλάβει, να τον προκαλέσει μάλιστα, στ' όνομα
μιας πονηρής κι ιταμής γενναιοφροσύνης, αντιστρέφοντας το φόβο
όλης της ζωής και της επιθυμίας της σε ηρωισμό, αντιστρέφοντας
τον ίδιο της αναπότρεπτο θάνατο σε μian ευτελή αθανασία,
ναι, ναι, ευτελή, παρόλη της την εκτυφλωτική λαμπρότητα. Πώς το άντεξε, θε
μου,
αυτή η αιώνια φοβισμένη ως το θυμό, η αιώνια τρομαγμένη
μπροστά στο φαΐ, μπροστά στο φως, μπροστά στα χρώματα,

μπροστά στο δροσερό, γυμνό νερό;
Ποτέ της
δεν άφησε τον Αίμονα να της αγγίξει το χέρι. Πάντα μαζεμένη
σάμπως για να μη χάσει τίποτε, αναδιπλωμένη στον εαυτό της,
με το 'να χέρι της χωμένο στο μανίκι του άλλου,
με την πλάτη κολλημένη στον τοίχο, με τα φρύδια σμιγμένα,
πρόθυμη μόνο να παρασταθεί σ' όλες τις δυστυχίες,
νιώθοντας ίσως περηφάνια για την δυστυχία της — ποιιά δυστυχία;

Ποτέ της δε φόρεσε ένα κόσμημα' ώς και τον αρραβώνα της
τον καταχώνιασε σ' ένα σεντούκι, περιφέροντας
τη σκοτεινή αλαζονεία της μες στις νεανικές παρέες μας,
επισείοντας πάνω απ' τα γέλια μας το σκυθρωπό της βλέμμα
σα γυμνό ξίφος ματαιότητας.

Κι αν, κάποτε,
έκανε να βοηθήσει στο τραπέζι, να φέρει ένα πιάτο, μίαν υδρία,
θαρρείς πως κουβαλούσε στις παλάμες της ένα γυμνό κρανίο
και τ' ακουμπούσε ανάμεσα στους αμφορείς. Κανείς πια δε μεθούσε.

Μια νύχτα, παίζοντας, αγόρια και κορίτσια, πάνω στο χορό, κάποιος
είχε την έμπνευση ν' αλλάξουμε ρούχα — να φορέσουν τ' αγόρια γυναικεία
κι εμείς αντρικά. Κι ήτανε μια παράξενη πληρότητα, μια αδέξια ελευθερία
μέσα σ' αυτή την αλλαγή, — σαν ξένοι στον εαυτό μας και ταυτόχρονα
σωστοί και ειλικρινείς. Μονάχα η αδελφή μου
έμεινε με τα μαύρα ρούχα της, στη γωνιά, πετρωμένη,
επιτιμητική κι αντιπαθητική. Κατεβήκαμε γρήγορα τις σκάλες,
βγήκαμε έξω στον κήπο, σκορπίσαμε. Τα κορίτσια,
ντυμένα αντρικά, ήταν πιο θαρρετά απ' τα αγόρια. Κι είχε φεγγάρι —
ένα μεγάλο φεγγάρι σαν ταψί. Απ' τα παράθυρα ερχόταν
η μουσική διυλισμένη απ' τα φυλλώματα.

Ο Αίμων

φορούσε το δικό μου φόρεμα κι ήταν τόσο δικός μου
που χόρευα μέσα στο σιντριβάνι και τα νερά κρουνελίζαν
στα μαλλιά μου, στους ώμους μου, στα μάγουλά μου,
σα να 'κλαιγα — λέει' ώσπου πάγωσα ολόκληρη κι ένιωσα να 'χω γίνει
ένα άγαλμα επίχρυσο του ίδιου του εαυτού μου, φωτισμένο απ' το φεγγάρι,
άντικρυ στα τυφλά μάτια του πατέρα. Αυτό το ρίγος μού επανέρχεται ακόμη.

Τότε ήτανε που εχάθη για τρεις μέρες η αδελφή μου.

Θαρρώ πως είχε καταφύγει στου πατέρα σας. Αυτός μας την έφερε
πάνω σ' ένα μουλάρι. Στο σαμάρι του κρέμονταν ανάποδα
δυο λευκές κότες κι ένας κόκορας πολύχρωμος' — μου 'κανε εντύπωση

η άνεση που είχαν στην αντεστραμμένη εκείνη στάση, — μήπως κούραση; μήπως υποταγή; γλυκιά σοφία του αναπότρεπτου; Εκείνη ούτε τα πρόσεξε.

Η αδελφή μου θαρρείς και ντρεπόταν που ήταν γυναίκα. Ίσως αυτό να 'ταν η δυστυχία της. Κι ίσως γι' αυτό να πέθανε. Καθένας μας ίσως θα 'θελε να 'ναι κάτι άλλο απ' ό,τι είναι. Άλλος τ' αντέχει περισσότερο ή λιγότερο, άλλος καθόλου. Η μοίρα, καθώς λένε, μας δένει μες στον κύκλο του ακατόρθωτου να τριγυρνάμε γύρω γύρω στο πηγάδι, όπου μέσα του μένει κλεισμένο, σκοτεινό, αξεδιάλυτο το πρόσωπό μας. Η αδελφή μου αρνιόταν να παραδεχτεί και να υπακούσει, — αλύγιστη η απελπισμένη.

Ωστόσο, κάποιο μεσημέρι του καλοκαιριού, που όλοι κοιμόνταν, την ώρα που κατέβαινα ξυπόλυτη τη σκάλα, την είδα μπρος στο κελάρι της τραπεζαρίας, με μια γαβάθα πετιμέζι στην ποδιά της, να τρώει μεγάλες κουταλιές μουλιασμένο ψωμί. Γύρισα κι έφυγα. Ακούστηκαν μεμιάς τα τζιτζίκια που φώναζαν στον κήπο. Δε με είδε.

Ποτέ δεν της το 'πα. Δεν έμαθε. Πολύ τη λυπόμουν. Πεινούσε κι εκείνη (και το 'ξερε). Μπορεί και ν' αγαπούσε. Δεν το ανεχόταν να σκύψει μπρος στην ίδια της επιθυμία, που δεν ήταν, βέβαια, δικό της έργο, δική της εκλογή. Μόνο το θάνατό της, — όχι μόνο την ώρα και τον τρόπο τού θανάτου της μπορούσε να διαλέξει. Κι αλήθεια, διάλεξε. Κι εκείνο της το «άκλαυτος, άφιλος», ιδίως εκείνο το «ανυμέναιος», ήταν η μόνη της ομολογία, η πρώτη ωραία ταπεινοσύνη της, η μόνη θηλυκή της γενναιότητα, η τελευταία και μόνη της ειλικρίνεια, πού έτσι σα να δικαίωσε κάπως την πικραμένη υπεροψία της. Αυτό τη συχώρεσε στα μάτια μου.

Κι εκείνο τ' άλλο — όταν ανοίξαμε κάποτε το βάζο με το πετιμέζι και το 'βραμε μισοάδειο, (όλοι κοιτούσαν παραξενεμένοι) μια κοκκινίλα ανέβηκε στα μάγουλά της. Εγώ κοίταζα αλλού. Στα παράθυρα η μέρα ήταν κάτασπρη και δύσκολη, τόσο που ευχήθηκα μέσα μου την τύφλωση όλων για όλα. Λίγα ανόητα τριαντάφυλλα ξεμύτιζαν από τον κήπο ως το περβάζι. Κι ένιωσα, πρώτη μου φορά, πως ο θάνατος δεν είναι μαύρος, αλλά άσπρος — δεν μπορείς να κρυφτείς. Δυο υπηρέτριες τιμωρήθηκαν για κείνη την κλοπή. Θαρρώ πως από τότε είχε αποφασισμένο πια το θάνατό της, — παραμόνευε, περίμενε.

Είχε τρομάξει η ανήμπορη την αμαρτία — ποιά αμαρτία; — γιατί τάχα αμαρτία η συμφωνία με την επιθυμία μας;